

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।

వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

శ్రీ లక్ష్మీహయగ్రీవ దివ్యపాదుకాసేవక శ్రీమదభినవరంగనాథ
బ్రహ్మతంత్రపరకాల మహాదేశిక కృతిషు

॥ శ్రీలక్ష్మీహయవదనరత్నమాలాస్తోత్రం ॥

This document* has been prepared by

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజమహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan of śrīraṅgam

---

*This was typeset using skt, L^AT_EX, Itrans, and the **Tikanna** font.

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ శ్రీలక్ష్మీహయవదనరత్నమాలాస్తోత్రం ॥

వారీశాఖ్యా శ్రుతిస్మృత్యుదితశుభతనో-
ర్వాసుదేవస్య మూర్తిః
జ్ఞాతా యద్వాగుపజ్ఞం భువి మనుజవరై-
ర్వాజివక్త్రప్రసాదాత్ ।
ప్రఖ్యాతాశ్చర్యశక్తిః కవికథకహారిః
సర్వతంత్రస్వతంత్రః
త్రయ్యంతాచార్యనామా మమ హృది సతతం
దేశికేంద్రః స ఇంధాం ॥ 1 ॥

సత్వస్థం నాభిపద్మే విధిమథ దితిజం రాజసం తామసం చా-
బ్బిందోర్వరుత్పాద్య తాభ్యామపహృతమఖిలం వేదమాదాయ ధాత్రే ।
దత్త్వా ద్రాక్తో చ హత్వా వరగణమదిశద్వేధసే సత్ర ఆదౌ
తంత్రం చోపాదిశద్యస్స మమ హయశిరా మానసే సన్నిధత్తాం ॥ 2 ॥

అధ్యాస్తేఽంకం పరావాక్ వరహయశిరసో
భర్తురాచార్యకే యా
వాంఛావానైతరేయోపనిషది చరమాత్-
ప్రాక్తనే ఖండ ఆదౌ ।
యస్యా వీణాం చ దైవీం మనసి వినిదధత్-
ఖ్యాతిమేత్యంత్యమంత్రే
సేశానా సర్వవాచో మమ హృదయగతా-
చారు మాం వాదయేద్వాక్ ॥ 3 ॥

కృష్ణం విప్రా యమేకం విదురపి బహుధా
వేదయోరాదిమాంతే

ప్రష్టా విప్రంసమానస్స్వమథ సమదధా-
చ్ఛందసాం యేన దానాత్ |

కృష్ణం విష్ణుం చ జిష్ణుం కలయితురపి
యత్సంహితామాయురుక్తం

వాక్ష్మిష్టం ప్రాణమేనం హయముఖమనుస-
ందధృహే కిం వృథాఽనైః || 4 ||

ప్రఖ్యాతా యాఽఽశ్వలాయన్యధికఫలదశ్లోక్యభిఖ్యా తదంతః
శ్రుత్యుక్తా వాక్ సరస్వత్యపి హయముఖ తే శక్తిరన్యా న యుక్తా |
పూర్ణా త్వచ్ఛక్తిరర్థం భవతి విధివధూర్యా నదీ సా కలాస్యా
ఇత్యుక్తేర్బ్రహ్మవైవర్త ఇహ సముదితా స్యాత్పరా నిమ్నగాఽన్యా || 5 ||

శ్రీహర్షో విష్ణుపత్నిం వదతి కవిరిమాం నైషధే మల్లినాథః
ఖ్యాతామేతాం పురాణే హయముఖ భువి చ స్థాపితాం విష్ణుపార్శ్వే |
ధీవాగ్మిత్యార్థజప్యం దినముఖసమయే శౌనకస్సూక్తమస్యాః
శ్రీయుక్తం బహ్వృచస్స స్మృతికృదపి తదా చింతనీయం తథైనాం || 6 ||

వాగాంభృణ్యాదిసూక్తే నిరవధిమహిమా
యా శ్రుతా వాక్ చ దేవీ

పూర్వే సూక్తేఽపి హంసస్త్వమధికమహిమా
విశ్రుతో బహ్వృచైర్యః |

యుక్తావారణ్యకే తౌ కథితబహుగుణౌ
సామనీ సంహితే త్య-

ప్యారాధ్యో వ్యూహరూపీ హయముఖ విదితో
జ్ఞానినాం కర్మభిస్తవం || 7 ||

ఇంద్రో వృత్రం హనిష్యన్ సఖివర వితరం విక్రమస్వేతి విష్ణుం
 సంప్రార్థ్యాతో హతారిస్తత ఉపజనిత బ్రహ్మహత్యా పనుత్యైః।
 సూక్తాభ్యామాహుతిం యం ప్రతి పరమజుహోన్మూర్ధ్ని గంధర్వ ఏకో
 దేవానాం నామధారీ స మమ దృఢమతావద్య వాచస్పతిస్సాత్ ॥ 8 ॥

వేదే చాధర్వణాభ్యే ప్రథమత ఉదితం యత్త్రిషష్టియసూక్తం
 తస్మేధాజన్మకర్మాంగమితి నిగదితం కౌశికేన స్వసూత్రే।
 మేధాకామః పుమాన్ యస్తురగముఖ తతస్సర్వలోకాధినాథం
 ధ్యాయేద్వాచస్పతిం త్వాం ప్రభవతి సకలస్తచ్చితార్థోఽప్రకంప్యః ॥ 9 ॥

నాసన్నో సత్తదానీమపి తు కమలయా-
 ఽవతమేకం తదానీత్
 తస్మాద్ధాన్యత్పరం కించిదపి న తమసా
 గూఢమగ్రే ప్రకేతం।
 అద్ధా కో వేద హేతుం ద్వివిధమవిగుణం
 వాసుదేవాభిధానం
 వ్యూహం త్వాం ప్రాతరర్చ్యం హయముఖ భగమా-
 హుః క్రమాత్తైత్తిరీయాః ॥ 10 ॥

ప్రాతఃపూజ్యం భగాఖ్యం ప్రథమమకథయన్
 బహ్వుచాః పంచమేఽథో
 నాసత్సూక్తేఽష్టమే ప్రాగ్వదపి సమవదన్
 తైత్తిరీయక్రమాత్త్వాం।
 పారాశర్యోఽవతీర్ణం వదతి హయముఖా-
 ధర్వణః కౌశికస్తాం
 మేధార్థం ప్రాతరర్చ్యం భగమనుమనుతే
 సంహితాఽప్యహ సాధు ॥ 11 ॥

ప్రద్యుమ్నాంతం త్రిపాద్భాస్వరవపురమృతం వాసుదేవాదిబృందే
 పాదస్తత్రానిరుద్ధో భువి తత ఉదభూదాత్మభూఋగ్విధిజ్ఞాః |
 హుత్వా త్వాం యజ్ఞరూపం హయవదన జితంతే స్తుతిం తన్వతేతః
 నిరీతం సర్వవేదేష్వనుపమమితి తత్సౌరుషం సూక్తమాపైః || 12 ||

సర్వే వేదాః ప్రజాశ్చ ప్రచురబహుభిదాః సంశ్రయంతే యమేకం
 శాస్తా యోఽంతఃప్రవిష్టస్స్వయమపి దశధాత్మాచరత్యర్ణవే యం |
 బ్రహ్మ చైకోన్వవిందద్ధరిమిహ దశహోతారమంతశ్చ చంద్రే
 దేవాస్సంతం సహైనం న హి విదురవతాత్సోఽద్యి వాచస్పతిర్మాం || 13 ||

యస్మాద్బ్రహ్మ చ రుద్రస్సకలజగదిదం
 జాయతేఽంతర్భహిర్యత్
 వ్యాప్త్యా సత్తాం చ యస్మిన్ లయమపి లభతే
 యశ్చతుర్వేదమూర్తిః |
 విష్ణుర్నారాయణోఽష్టాక్షరపదవిదితో
 దేవకీపుత్ర ఏకో
 యోఽథర్వాంగే మధోః సూదన ఉపనిషది
 జ్ఞాయతే మే స ఇంధాం || 14 ||

శక్తిః స్వాభావికీ సాత్ర చ వివిధపరా శ్రూయతే జ్ఞానమేవం
 త్రేధా తత్ర క్రియేత్థం బలమపి తదసౌ వాసుదేవః స హంసః |
 యో బ్రహ్మణం విధాయ ప్రథమమథ పరాన్ ప్రాహిణోత్సర్వవేదాన్
 తస్మై దేవం ప్రపద్యే శరణమహమిమం చామృతస్యైష సేతుః || 15 ||

వమ్యోఽవిష్ణుర్ధనుర్జ్ఞాం హయవదన వరా-
 న్నేచ్ఛయా చిచ్ఛిదుస్తత్
 కోట్యా చిచ్ఛన్నం చ విష్ణోః శిర ఇతి గదితం
 యత్ప్రవర్గ్యార్థవాదే |

తచ్ఛీర్షం యాజమానం శ్రుతిముఖత ఇదం
 స్థాపితం యుక్తితోఽపి
 ప్రాదుర్భావః స గౌణో బహుముఖహరివం-
 శాదినిర్ధారితో వా || 16 ||

శుక్లం వేదం వివస్వానుపదిశసి పరం యాజ్ఞవల్క్యాయ వాజీ
 వేదైకార్చైర్వచోభిర్మితమిదమఖిలామ్నాయధీకారిణీం యాం |
 వాగ్దేవీం మోక్షధర్మే కథయతి మునిరాట్ తత్కృపాలబ్ధభూమా
 త్వచ్ఛక్తిస్సేత్యకంప్యం హయముఖ గదితం బ్రహ్మవైవర్తవాగ్భిః || 17 ||

తస్మాద్వేదేఽపి తత్రోపనిషది బృహదారణ్యకే కాండ ఆత్మా
 త్వం వాగ్దేవ్యా సహాదౌ జనయసి మిథునీభూయ సర్వాంశ్చ వేదాః |
 ధాతారం తస్య పత్నీం తదను తదుభయద్వారికాం వ్యష్టిసృష్టిం
 తద్యజ్జారాధితోఽస్మై హయవదన వరాన్యచ్ఛసీతి ప్రతీమః || 18 ||

తుర్యేఽధ్యాయే ద్వితీయం తురగముఖ శిశు-
 బ్రాహ్మణం పూహారూపం
 ప్రాణం స్థూణాం శిశుం త్వాం చమసమపి శిరో-
 ఽర్వాగ్భిలం చోర్ధ్వబుధ్నం |
 సప్తానాం దేవతానామధికరణమమి-
 త్రేంద్రియాణాం జయార్థం
 వాచాష్టమ్యా యుతం త్వాం పరికలయతి తద్-
 బ్రహ్మ భక్తార్తిహారి || 19 ||

దధ్యజ్జాథర్వణోశ్విత్రిదశకృతశిరోధారణాదశ్వమూర్ధ్నా
 తాభ్యాం ప్రావర్గ్యతత్త్వం హయముఖ సముపాదిక్షదేతద్యథార్థం |
 ఏతావత్యేవ తత్త్వే కలిబలవశతస్తామసాశ్శక్యధీనం
 తావత్కం శీర్షమాహుర్భువి జనిసమయే త్వత్కటాక్షాతిదూరాః || 20 ||

దధ్యజ్ఞాథర్వణో యో హయముఖ బృహదా-

రణ్యకే కాండ ఆదౌ

ఆహ ప్రావర్గ్యతత్త్వం యదపి శతపథే

దీక్షణీయార్థవాదే।

విష్ణ్వాఖ్యం తత్త్వముక్తం పునరుపనిషది

బ్రహ్మ వాగీశరూపం

యచ్ఛ ప్రోక్తం తృతీయే తదపి చ స మధు-

బ్రాహ్మణే వక్తి తుర్యే || 21 ||

వాచా దేవ్యానిరుద్ధేన చ సృజతి జగత్సర్వమిత్యగ్ర ఉక్తో

వాహాస్యో వాసుదేవః స పర ఇతి మధుబ్రాహ్మణం స్థాపయిత్వా।

దధ్యజ్ఞాథర్వణోశ్విత్రిదశహితమధుత్వాష్ట్రకక్షోపదేష్టా

తత్త్వం జానాతి చేత్యప్యఖిలశుభతనుం వక్తి వాగీశ్వరం త్వాం || 22 ||

దధ్యజ్ఞాథర్వణోఽసావుపదిశతి మధుబ్రాహ్మణం త్వాష్ట్రకక్ష్యం

యత్తన్నారాయణాఖ్యం కవచమితి సమాఘుష్యతే సాత్వికాగ్రైః।

వృత్రసేదం వధాయాలమితి హయముఖ బ్రహ్మవిద్యేతి తత్త్వం

వాగీశైతే న జానంత్యనఘ తవ కృపాబాహ్యతాం యే ప్రయాతాః || 23 ||

తత్త్వం నారాయణాఖ్యోపనిషది కథితం పంచరాత్రోక్తరీత్యా

తన్నామాఖ్యాన ఆహాశ్వముఖ విశదమాద్యం చ ధర్మం మునీద్రః।

గీతాయాం సంగృహీతం విశదయితుమనాః కృష్ణవాహాననైక్యం

బ్రూతే వేదోదితత్త్వం స్థిరయతి చ తదత్రోక్త ఏకాంతిధర్మే || 24 ||

ఆదౌ నారాయణం తం వదతి మధుజితం దేవకీపుత్రమంతే

వేదాంతో మోక్షధర్మే వరహాయశిరసం ప్రాహ కృష్ణస్సవమేవ।

ఇత్యాలోచ్యైవ యోగీ కలిజిదభిజగౌ తత్క్రమాత్ సైతి మధ్యే

వాహాస్య త్వాం శరారిర్మునిరపి మనుతేఽశ్వం పురః కృష్ణమంతే || 25 ||

జన్మాదీనాం నిదానం కతిచిదకథయన్
 దేవమేకం తథాఽనేయే
 దేవీమేకాం విదుస్తన్మిథునమవికలం
 బ్రహ్మ వేదాంతవేద్యం |
 ఇత్యేవం స్థాపయిత్వా చిదచిదవియుతం
 శ్రీమదేకం తదిత్య-
 ప్యాచఖ్యో మోక్షధర్మే హయముఖ జనివృ-
 త్తాపదేశాన్మునీంద్రః || 26 ||

శ్రావణ్యాం తేఽవతారే హయముఖ నిగమోద్ధారణార్థత్వబుద్ధేః
 ఋగ్వేదోపక్రమస్తచ్చ్రీవణభ ఇతి నిశ్చిన్వతే బహ్వచ్చాగ్రాః |
 ప్రారంభః పౌర్ణమాస్యాం యజుష ఇతి పరే యాజుషాః సంగిరంతే
 తద్వేదోపక్రమాంతే భువి విధివశగాస్త్యాం సమారాధయంతి || 27 ||

విష్ణోః పత్నీ పరా వాగితి బహుమనుతే భారతీ యాం యదీశః
 పత్యుః ప్రాక్పంచరాత్రం శ్రుతిమపి సముపాదిక్షదిత్యాదరేణ |
 తద్వాగాశ్లిష్టమూర్తిం హయశిరస ఉపారాధయంతీ నిశమ్య
 శ్రీభాష్యం లక్ష్మణాయ స్వపతివిదిత యత్యాకృతిం బిభ్రతేఽదాత్ || 28 ||

వారీశానస్య మంత్రం శ్రుతిశిఖరగురు-
 స్తార్ణ్యలక్షం జపిత్వా
 తత్కాల ప్రాప్త లాలామృతమపిబదహీ-
 ంద్రాఖ్యపుర్యాం యతీంద్రోః |
 మాతుర్భ్రాతుస్తనూజోత్తమగుణకురుకా-
 ధీశవంశ్యార్చితాం త-
 న్మూర్తిం సంప్రాప్య కాంచ్యాం స్వయమపి చిరమా-
 రాధయద్భక్తిభూమ్నా || 29 ||

కాలే వేదాంతసూరిః స్వపదముపగతం బ్రహ్మతంత్రస్వతంత్రం
 శిష్యాగ్ర్యం మూర్తిమేనాం సమనయదథ తచ్చాత్రపారంపరీతః |
 సేయం వాగీశమూర్తిరురువరపరకాలాదిభిః సేవ్యమానా
 రమ్యాస్థాన్యాం త్రికాలం విలసతి విహితార్చాద్య కర్ణాటదేశే || 30 ||

ధర్మం పూర్వాశ్రమోక్తం సుకరమపి న కృ-
 త్వాఽఽంతిమోక్తస్య తస్యా-
 నుష్ఠానేఽశక్తిభీతం హయముఖ కృపణం
 లంభయిత్వాఽఽశ్రమం తం |
 శోభోద్రేకాదినాఽర్చావిశయ ఉపగతే
 కోటిపూజ్యాం తులస్యా
 స్వోపాఖ్యావ్యాకృతిం చాకలయసి కియతీ
 మయ్యనర్హా దయా తే || 31 ||

ఇత్థం వాగీశపాదూయుగలసత తసంసేవనార్చాదిదీక్షః
 తత్రైతాం నవ్యరంగేశ్వరయతిరనఘామార్పయద్రత్నమాలాం |
 ఏనాం నిత్యం పఠంతో భువి మనుజవరా భక్తిభూమ్నేప్పితార్థాన్
 సర్వాః విందంతి వాహాననవరకరుణాపాంగధారాభిషేకాత్ || 32 ||

|| ఇతి శ్రీలక్ష్మీహయవదనరత్నమాలాస్తోత్రం సంపూర్ణం ||